

Izhaja

vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Dopisi naj se izvolijo frankovati.

Rokopisi se ne vračajo.

Za inserate se plačuje po 20 vinarjev od garmondvrste za vsakokrat.

MIR.

Vsakemu svoje! — Slovenci! Ne udajmo se!

Velja:

za celo leto 4 krome (2 gld.)

Denar naj se pošilja pod napisom:

Upravništvo „Mira“ v Celovcu,

Vetrinjsko obmestje št. 26.

Naročnina naj se plačuje naprej.

Leto XX.

V Celovcu, 12. septembra 1901.

Štev. 37.

Pravica, kje si?

I.

Pravijo, da je naša Avstrija pravna država. V pravni državi so pravice in dolžnosti državljanov po postavah natančno določene. Postava je izvir, postava je zaščit, postava pa je tudi mejnik pravicam državljanov, katerega pod kaznijo prekoračiti nihče ne sme, in postava je takisto izvir državljanov dolžnostij. Postava je z drugimi besedami tista široka pot, po kateri se vrvi in drvi naprej javno življenje. Kdor hoče varno hoditi po tej obljudenj poti, spoštuj postavo! Še v višji meri nego navaden državljan pa mora spoštovati postavo, temelj pravne države, komur je država zaupala varstvo svojega temelja. To so uradniki, ki morajo po svoji zapriseženi dolžnosti vestno nadzorovati, da se postava povsod in vsikdar jednako in pravično izpolnjuje. Kaj opažamo v tem obziru med Slovenci? Mi vidimo, da se skrbno gleda na to, da nosimo v obilni meri vsa bremena, katera nam postava nalaga, in da sploh od pičice zadostujemo postavnim svojim dolžnostim. Mi plačujemo neznosno visoke davke dostikrat na podlagi napačne in krivične cennitve naših dohodkov; vsaj izkazujejo na primer posestne pole naših posestev veliko višji čisti donesek, kakor drugod pole boljših posestev. Gledé krvnega davka zavzemamo celo jedno prvih mest med avstrijskimi národi. Hvala Bogu! Naši mladeniči so čvrsti. Da jih nam sčasoma le ne pokvari vedno se bolj in bolj razširjajoča žganjarska kuga!

Vse drugačno, tužno lice nam kaže slovenska stran, ako povprašamo po naših pravicah. Jednako-pravni smo z drugimi národi — ali le na papirju. Kako lepo se berejo naše temeljne postavbe! Ni je države, ki bi se mogla z enakimi ponašati. Sodeč po naših temeljnih postavah bi človek mislil, da živimo v zemeljskem rajju. V resnici pa je življenje tod nam pravo peklo. S slovitim členom XIX., katerega je ustvarila prva neskaljena in goreča navdušenost za svobodo in enakopravnost, se dandanes norčuje že vsak paglavec v nasprotnem taboranu. A to bi se dalo še prenašati, ali to hudo peče, da se sodniki sami, svečeniki pravice, kakor so jih nazivali stari Rimljani, ti poklicani branitelji postavnosti, ne zmenijo nič ali vsaj ne dosti za ta

člen. In tako gre vsa naša enakopravnost polagoma po vodi.

Naravna pravica vsakega človeka je, da sme govoriti tudi pred uradi svoj materni jezik. Kdor je kedaj z uradi imel opravka ali imel celo kakšno pravdo, ta vé kako težavno, kako mučno in kako nevarno za njegovo korist je bilo, če se uradnik ni mogel z njim jasno in brezdvomno sporazumeti. In vendar se dosledno množi število onih uradnikov med nami, ki ali naše materinščine sploh niso zmožni ali jo pa le za silo tako lomijo, da jim slovensko govorjenje dela velike težave in muke, in da vsled tega rajše še trde Slovence nemški nagovarjajo. Neprecenljiva je škoda, katero povzročujejo takšne razmere dan na dan pravosodju in našemu ljudstvu. Na podlagi tega, kar od strank, prič in izvedencev poizve, razsodi sodnik. Če se pa z njimi ne razume, kdo more biti potem porok za to, da bo sodba pravična? Za Koroško izdane so ravno iste naredbe gledé občevanja in uradovanja sodnikov s slovenskimi strankami, kakor za Štajersko in Kranjsko, a drugače se te naredbe razumevajo in izvršujejo na Kranjskem, kakor na Štajerskem, in tu zopet drugače, kakor pri nas na Koroškem. O tem bomo govorili prihodnjč, da dokazemo resničnost tega, kar trdimo.

Pijančevanje.

Vsakdo toži o pomanjkanju denarja, o slabih časih, o splošni revščini, in po pravici tožimo. Vsakteri gospodar pa, ki slabo gospodari, mora, če se hoče učiti, pravočasno pregledati svoje stroške, in tam držati z denarjem nazaj, kjer ni neobhodno treba dajati denar od sebe.

Največ se potratiti denarja za pijančevanje. 367,344 prebivalcev ima Koroška in žganja se je popilo toliko, da pride na osebo 6-3 litrov spirita, tako da se popije spirita v deželi na leto 2,324.855 litrov. Cenimo liter 100% spirita na 2 kroni (navadnemu spiritu je že voda primešana), tedaj se zapije na žganju 2,324.855 goldinarjev!

Največ se žganja pije v beljaškem okraju, kjer pride na osebo 8-7 litrov, v Šmohoru 8, v Špitalu 7-6, Št. Vidu 7, Celovcu 6-8, Velikovcu 3-6, Volsbergu 1-9 litrov. Ker se pa na ženstvo in otroke ne more toliko šteti, vzamemo lahko na moško osebo dvakrat toliko.

Vemo, da nam ljudje porečejo: spoznamo, da je škodljivo, ali mora biti; poslil hočejo žganja imeti. Res je tako, ali drag denar, ki se izdava za špirit, bi se lahko porabil drugače, in polagoma bi se konsum spirita dal vsaj znižati, če ne popolnoma odpraviti. Vsaj to spoznamo, če primerjamo Volsberški okraj z Beljakom. V labudski dolini imajo veliko sadja in mošta in ne potrebujejo toliko žganja. Sadimo tudi mi več drevesc. Res, po naših slovenskih občinah tla za sadje niso tako pripravna, a raste vendar in polagoma se bode dalo kaj zarediti.

Neizmerno velik je konsum piva! Na Koroškem se ga popije 135.089 hektolitrov. Hektoliter stane v gostilni najmanj 28 kron, torej izdavamo za pivo letnih 3,782,492 kron, to je skoro štiri milijone kron, in ker se 4,649,710 kron zapije na žganju, tedaj se požene kar samo skozi grlo vkup 8,432.202 kroni, to je blizo 4½ milijonov kron. Nekoliko se pa razmere že na boljše obračajo. Deželni proračun je imel namreč za l. 1899. proračunanih 2,538.344 litrov, a popilo se jih je le 2,371.169 litrov, l. 1900 pa 2,324.855 litrov, tako da se je konsum v dveh letih znižal za 2134 hektolitrov. Sadje je bilo dobro obrodilo in konsum piva se je pomnožil.

Spomnimo se, da žganje nima nobene redilne moči, da le na prvi trenutek razburi živce, pozneje pa je človek še bolj utrujen, in vrč piva ima toliko redilne moči, kot za 4 beliče kruha. Potem bomo spoznali, kakšna potrata se godi in ljudje nam brčkone ne bodo verjeli, da se nam tako slabo godi, ker imamo toliko denarja za pijančevanje. Najžalostnejše je, da državna oblast dobiva iz žganja in piva najboljše svoje dohodke, mesto da bi pijančevanje zatirala in pospeševala npravnost ljudi.

Dopisi.

Za „Národno šolo“ v Velikovcu. Darovali so: Trije krokarji v Novem mestu povodom obiska koroškega „Bari-gelca“ 7 K. — Fr. Meško, provizor v Št. Danijelu nad Pliberkom, 2 K. Dne 31. julija pri pastoralni konferenci v Kapli ob Dravi zbrani duhovniki 18 K. Gospodičina Dragasnikova v Logivasi 1 K. Neimenovan duhovni rodoljub v Celovcu 10 K. Franc Virnik, kanonik v Gospi Sveti, 4 K. Slavitelji rojstnega in godovnega dneva mil. g. prošta Lovro Serajnika v Tinjah so darovali 24 K. Č. g. Stef. Sakelšek, župnik v Št. Juriju ob Zili, nabral je med udeleženci prvih duhovnih vaj v Celovcu 7 K. Č. g. Jožef Dobrovc, mestni

PODLISTEK.

Pri lesenem križu.

(Povestica. Spisal Stanko Milenič.)

I.

Vsa zbegana je prisopihala zgodaj zjutraj Mohoričeva Neža v vas ter hitela v prvo hišo. Ljudje so jo začudeno gledali in jo vpraševali, kaj se je vendar zgodilo, a ona ni mogla niti odgovoriti. Mahala je z rokama, brisala si potne kaple s čela ter kričala: „Moj Bog — moj Bog, tam — v gozdu — pri lesenem križu — Jezus — za božjo voljo — strašno, strašno!“

Ljudje so mislili, da se jej je zmešalo v glavi in so jo začudeno gledali. Ko si je malo oddahnila in je začela spet prav misliti, je še le mogla povedati, kaj se je zgodilo. „Tam — tam v gozdu pri lesenem križu leži nekdo — ves krvav, ubit. Grozno, strašno. Ko sem šla zjutraj v cerkev in ko sem gredé molila rožnivenec, ga nisem videla prej, da sem trčila z nogo vanj.“ — „Kdo je ubit?“ vprašali so vsi. — „Kdo? Tega ne vem. Nisem ga spoznala, ker je tako krvav!“ In spet je začela sopsti in si brisati pot s čela.

Kmalu se je raznesla novica po celi vasi. Trumoma so leteli ljudje proti gozdu na kraj zločina. Strašen pogled se jim je pokazal. Mož v najboljših letih je ležal znak pod lesenim križem. Kri mu je tekla iz dveh globokih ran na prsih ter barvala zeleno travo in cvetlice. Roka se je krčevito oprijemala križa. Oči so bile obrnjene v podobo Zveličarja. Ustna so bila pol odprta, kakor

bi šepetala zadnje molitev. Med prihajajočimi je bila tudi Katra, ki se je bila omožila pred kratkem s Podlipnikovim Tomažem: Od daleč je napenjala oči, da bi videla ubitega. A kako se je prestrašila, ko je videla zraven njega ležati koš, ki je bil jako podoben Tomaževemu. Strašna slutnja se ji je vzbudila. Hitela je, kolikor je mogla. Ko je prišla h križu, spoznala je takoj Tomaža, — svojega moža. Bolestno je vskliknila ter se vrgla z razpetimi rokami na mrliča. Hripavo je dihala. Omedlela je. Druge ženske so jo vzdignile ter jo skušale spet oživiti. Močile so rute v rosi, ki je v svetlih kapljicah visela po travi, ter jej pokladale na čelo in jo drgale. Nekateri možje so skrbeli za Tomaža. Naredili so nosilnico ter ga položili nanjo. Stari Marka se je prekrižal ter glasno molil za dušo nesrečnega. Ko se je ženam posrečilo spraviti Katro po koncu, vzdignili so nosila ter nesli Tomaža proti vasi. Katra je stopala počasi in potrto, oprta na dve sosedji za možem, s katerim je uživala tako kratko srečo. Nikdar ni mislila, da bo postala tako naglo vdova. Čudna so pota Gospodova! — Žalostno so doneli drugi dan zvonovi iz cerkvenega stolpa po vasi, ko so nesli Tomaža k zadnjemu počitku. Zbralo se je jako mnogo ljudi, ki so skazali spoštovanemu možu, kateri je našel tako naglo in neprevideno smrt, zadnje čast.

Kdo ga je ubil, tega nihče ni vedel. Ljudje so ugibali sem in tja, sumničili tega in onega, gotovega pa nihče ni vedel.

II.

Podlipnikov Tomaž je bil mož v najboljših letih, spoštovan od vseh radi svoje pridnosti. Že v zgodnji mladosti ni pohajal z drugimi fantalini in

tudi v poznejših letih je hodil sam svoja pota. Delal je pridno in si je prislužil malo svötico. Ob nedeljah ni zahajal popivat, ampak po sveti maši vselej šel mirno domov. Po ojetu je podedoval malo bajtico. Imel je krave in nekaj svinj. Delo na polju mu je vršila njegova mati, on pa je hodil k drvarjem v planino. Le kedaj je bilo doma mnogo opravka, pomagal je materi.

Ko pa je mati umrla, ostal je sam. Moral je sam delati na polju, in vendar bi si bil rad služil denar pri drvarstvu. Zato je sklenil oženiti se. Nobena deklica mu ni ugajala tako, kakor Katra. Bila je sicer samo dekla, a bila je poštena, pridna in delavna. Denarja ni imela skoro nič, pa saj Tomaž ni potreboval drugega, kot pridne roke, ki bi mu doma obdelovale polje. Kar je sklenil, je tudi storil.

Niso se malo čudili ljudje, ko so slišali neko nedeljo prvi oklic. Vendar so vsi želeli novozarobenima dobro in srečo, ker so vedeli, da sta poštena in pridna. Le jednega je zadela ta novica kakor strela z jasnega neba, namreč Zagornikovega Matevža. Ta je namreč že dolgo mislil na Katro, a ona ga ni hotela. Matevž pa je bil tudi človek, katerega nihče ni maral. Jako jezast in strasten, k temu še velik pijanec. Pri vsakem tepežu je bil on prvi. Na vsakem semnju je bil ter iskal priloznosti, pokazati svojo moč. Hodil je za Katro in jo vselej spravljal s seboj v gostilno, a ona ni morala zanj. Škripal je z zobmi, ko je slišal oklic, in na tihem preklinjal ženina pa tudi nevesto. — Pri ženitvi, ki je bila jako preprosta, se je zmiraj plazil okoli neveste, a ona je vedno pazila, da je ni dobil same. Ko so

kaplan v Pliberku, nabral je v veseli družbi v Vogerčah dne 25. avg. t. l. 12 K 16 v. Vkup 85 K 16 v. Lepa hvala. Živel! nasledniki.

Celovec. (Prazen strah.) Dobrnikove de- viške „Freie Stimmen“ so raznesle vest, da name- rava znana židovska tvrdka Kastner in Oehler na- pravit v Celovcu veliko trgovino, kakoršno ima že v Gradcu, in v to svrhu kupiti Felnerjevo hišo na novem trgu. Gospodom okrog tega lista je šinil grozen strah po kostéh, ker po njihovem mnenju bi trpel pri tem v prvi vrsti značaj nemškega mesta, v drugi vrsti pa še le tukajšnji trgovci, kateri bi v resnici močno občutili to židovsko konkurenco. K sreči je bil to prazen strah, ker je gorenja ži- dovstva sama izjavila, da ni resnica, kar se trdi, ker nima namena, naseliti se v Celovcu. — Nemški radikalci, kateri skušajo vsako gibanje Slo- vencev tako na političnem, kakor na gospodarskem polju z vso njim prirojeno silo zatreti, in ki nas vedno tlačijo in preganjajo ter bi nas svetu naj- raje prikrili, kakor če bi nas sploh ne bilo pri živ- ljenju, oni so še le sedaj spoznali pravo stran, od katere preti njim in značaju nemškega mesta Ce- lovca večja nevarnost, nego jim je mogla kdaj pre- titi od naše slovenske strani. V Celovcu se je ugnjezdilo do sedaj nad 80 židovskih rodbin in ne- kateri imajo že lastne hiše, iz katerih se ne bodo dali več pregnati. Tu imate torej nevarne pijavke na hrbtu, katerih se ne bodete več iznebili. Si- romake Slovence, ki tukaj životarijo in s svojim zasluženim denarjem pitajo nemške trgovce in obrt- nike, preganjate, smešite in napadate kakor tolo- vaji povsod, kjer začujejo kako slovensko besedo. Ti so vaši sodeželani in davkoplachevalci v deželi, a pritepeni laški pevci in ogerski ciganski godci uživajo pri vas več svobode, nego domačini Slo- venci. To je žalostna istina, in da je tako postop- anje nedostojno za kulturen nemški narod, o tem dvomiti nikdo ne more, kdor ima le iskrico po- štenja v sebi. Do sedaj ste žrli le nas Slovence; prišel pa bode čas, ko bode čifut tudi vas pohrustal, ako ne bodete bolj pazili nanj.

Pod Krnosom. (Nova poštna postaja.) Vesel dan je bil dné 1. sept. za naš prijazen kraj; dobili smo poštno postajo. Vsak dan od danes na- prepj gre sel iz Medgorij preko Krnosa v Žrelec, in odnese ter prinese listine, časopise, dopisnice, tako da bomo sedaj takoj, to se pravi hitro kakor drugi svet, izvedeli novice, ki se godé v južni Afriki, na Kitajskem in drugod. Vodstvo poštna postaje je prevzel g. Simon Libic, ki je ob tej priliki tudi pustil streljati s topiči in okinčal hišo z zastavami in venci. Bog daj, da bi ta pošta vsem našim dobrim Slovcem nosila le zadovoljne in dobre vesti.

Otmanje. (V pojasnilo.) Resnici na ljubo čutim se dolžnega na dopis v „Miru“ št. 36. dati javnosti to-le pojasnilo: Župnijske knjige in zapiski nam ne povedó, kdaj je v Otmanjah bila poslednja slovenska pridiga. Za gotovo pa vem, da je č. g. župnik Miha Wank 14 let samo nemški pridigoval. (Žalostno!) Kot dijak je ta maturo iz slovenščine „imenitno“ prestal. V bogoslovju je slovenske pri- dige svojih sošolcev pregledoval in popravil in gotovo bi se bil v Otmanjah tudi svojega milega slovenskega jezika posluževal, ako bi to za svojo dolžnost spoznal. Enako bi se tudi podpisani, ki pastiruje že celih 12 let med tukajšnjimi Nemci,

se popoldne razšli, šla sta ženin in nevesta peš domov. Ko sta prišla do lesenega križa v gozdu, je ravno zazvonilo večernico. Pokleknila sta pred znamenje ter iskreno molila za srečo v novem stanu.

Matevž se je takoj po odhodu drugih gostov spravil domov. Šel je skoz gozd po krajši poti. Ko pa se je približal križu, zagledal je klečajoča zaročenca. Solnce je ravno skozi drevje pošiljalo zadnje žarke, ki so obevali dva srečna človeka. Matevž bi bil skoro od jeze zatulil, ko je videl, da je njegova sreča, Katra, zanj za vedno izgub- ljena. Zelja, zmaščevati se nad Tomažem, ki mu je ugrabil to srečo, se ga je polastila in sklenil je na vsak način ga spraviti s pota.

Skočil bi bil takoj nad njega in mu zasadil nož v grlo, da bi si odstranil neljubega tekmeča, ako bi novoporočenca ne bila takoj vstala ter se hitro podala naprej.

III.

Sklep, umoriti Tomaža, je bil gotov; čakal je le še prilike, dobiti ga v svojo pest. Prihodnjo nedeljo se je Matevž precej napil ter prišel pozno domov. Mati ga je prosila, naj se vendar poboljša. A on ji je osorno odgovoril: „Imejte le še nekaj časa potrpljenje z menoj, ker me ne boste videli več dolgo.“

Mati se je prestrašila, slišavši take besede. Skušala je zvedeti, kaj ima v mislih, a Matevž ni odgovarjal na njena vprašanja. Zvrnil se je oblečen v postelj in v kratkem času začel glasno smrčati. Mati je pokleknila in dolgo molila za svojega spa- čenega sina.

Ko je v pondeljek zjutraj šel Matevž zopet na delo, ustavil se je v gostilni in se do dobrega

gotovo prav rad slovenščine zopet poprijel. Da tega ni storil, so ti-le uzroki: 1. Ko sem bil 1. maj- nika 1889 v farni cerkvi otmanjski kot župnik umeščen, se je vseskozi nemški govorilo. Kdo bi se upal brez posebnega ukaza dosedanji red hitro predrugačiti? Da to tudi pozneje nisem storil, je ta-le uzrok: Leta 1890. je bil tukaj sv. misijon. Izprosil sem za Slovence slovenskega misijonarja č. g. Jož. Kosa S. J. iz Ljubljane. Ob prihodu popraša ta gospod cerkvena ključarja, kako naj bi pridigoval, in kdaj bi naj slovenske pridige bile? Nemški ključar je molčal, slovenski pa, ki le za potrebo nemščino lomi, je hitro in odločno odgo- voril: „Lai daitsch, bei uns ist olles daitsch“ (to je: le nemško, pri nas je vse nemško). No, je pa tudi prav, je gosp. misijonar rekel, in nato nemški pridigoval. — 2. Kmalu potem so bile volitve v državni ali deželni zbor. Skoraj vsi posestniki so s strogo nemško-liberalno stranko potegnili, med njimi tudi en Slovenec, na katerega sem veliko držal. Da tega nisem bil vesel, je lahko umevno. Ko je ta to videl, je moji sestri rekel: gospod so nevoljni, da sem nemško volil, pa današnje dni ne gre drugače. Jaz bi rad, da bi se mojim otrokom boljše godilo, kakor se godi meni, in da bi moji otroci ložeje naprej prišli, kakor jaz, ki le sloven- ski znam. (Stare flavze!) — 3. Kedar novinci v šolo pridejo, jih vsikdar vprašam, kaj so jih stari- ši učili? Nekateri povedó nekoliko molitev nemški, otroci slovenskih starišev pa glave pobešajo in molčijo, če jim še tako ljubeznivo prigovarjam, da bi mi povedali, kaj da že znajo. Celih 12 let (!) mi je samo ena deklica po dolgem prigovarjanju očenaš in vero — s solzami v očeh in pod zasmehovanjem drugih — slovenski molila. (Uboga reva!) — 4. Vseh 12 let priporočujem pri vsaki priložnosti tukajšnjim Slovcem družbo sv. Mo- horja, pa ostanem jaz zmirom le edini ud. — 5. Vsako leto pride č. g. dekan župnijo obiskat. Dva- krat je v 12. letih tudi milostljivi g. škof župnijo obiskal, pa nobenkrat se še jeden Slovenec ni za slovensko pridigo potegnil. — Pred celim svetom to-le obljubim: Ako se mi od visokovrednega škofijstva ukaže, slovenski pridigovati, hočem se milega materinega jezika zopet tako poprijeti, da bom z Božjo pomočjo prostemu ljudstvu pridigovati mogel, — ali, ako to več ne bode mogoče, hočem na prvi migljaj od zgoraj odstopiti in prepustiti ta prostor prav rad drugi boljši moči. Samo časnikom ubogati ne smem.

Otmanje, 7. sept. 1901.

Matija Wedenik, župnik.

Opazka uredništva. Temu pojasnilu, s katerim č. g. župnik Mat. Wedenik sam potrjuje res žalostni po- ložaj še živečih otmanjskih Slovcencev, smo radi dali v našem listu prostora; naj nam pa ne zameri, ako tudi mi svoje misli povemo. — Da še živijo Slovenci v Otmanjah, to potrjuje č. g. župnik sam, in če je pokojni župnik Miha Wank prej 14 let samo nemški pridigoval, s tem še ni dokazano, da mora sedanji g. župnik tudi tako nadaljevati. — Da se je pri sv. misijonu l. 1890. tudi samo nemški pridigovalo, to je odločil jeden cerkvenih ključarjev kar na svojo pest. Dobro bi pa vendarle bilo, ako bi se bilo naznanilo, da se bode enkrat tudi slovensko pridigovalo, in pri tej poskušnji bi se bilo pokazalo, če je umestna bila tudi slovenska pri- diga ali ne. — Da se otroci sedaj sramujejo slovenskega je- zika, je tudi umevno, in sicer prvič, ker ga razun doma javno skoro nikjer več ne čujejo in drugič, ker se naš jezik tudi v šolah zasmehuje celo po tistih, ki bi ga morali učiti, a ga sami ne znajo govoriti. Nespametno pa je misliti, da

navlekel žganja. Rekel je, da ga čaka jako težko delo, in da si mora zato utrditi žile. Prišedši v gozd, skrnil se je za grmovje pri potu, po katerem je šel navadno Tomaž na delo. Ni trajalo dolgo, ko je prišel Tomaž, obložen s košem, naglih ko- rakov po potu. Matevž je stopil izza grma, ga prijazno pozdravil ter šel na njegovi strani. Vprašal ga je, kako se mu godi v novem stanu. Tomaž mu je prijazno odgovarjal na vsa vprašanja in ni ne najmanj slutil, kako nakano ima Matevž.

Ko sta prišla do križa je Matevž naglo zgrabil Tomaža, ga vrgel na hrbet, pokleknil na prsi, po- tegnil velik nož ter divje kriknil: „Srečo mojega življenja si mi odvzel, zato sprejmi sedaj plačilo iz moje roke!“

Pri teh besedah mu je zasadil nož do držaja v prsi in ga spet potegnil iz rane, da je kri bruh- nila liki studencu iz zadetih prsij nedolžnega To- maža. Še enkrat ga je pahnil, potem pa je odletel kakor nastreljena zver po cesti, Bog vé kam. Nož je zagnal daleč od sebe na bližnjo njivo med zrelo rž.

Tomaž pa je med strašnimi bolečinami bo- jeval zadnji boj. Globoko je vzdihnil, privzdignil roko in jo oprl na steblo križa. Oči je obrnil v sveto razpelo in zašepetal komaj slišno: „Jezus, Jezus pomagaj!“ Potem je zarohnel in izdihnil svojo dušo.

IV.

Od tega časa ni nihče vedel za Matevža. Vsakdo je sumničil, da je on storil strašni zločin. Orožniki so ga iskali povsod in vsakega vpraševali po njem, a nihče jim ni mogel povoljno odgovoriti.

Tretji dan po groznem umoru so žele žanjice na njivi pri križu. S strahom so se ozirale proti

bo živel tisti, ki bo znal nemški, zavoljo tega srečneje in bolje, nego tisti, ki je zmožen slovenskega jezika. Slovenec je nadarjen in si prisvoji nemški jezik z lahkoto. Srečen bode pa le tedaj, ako bode znal varčno in pošteno živeti ter ne bode po nepotrebnem zapravil svojega zaslužka in imetja. Tako, kakor je govoril tisti Slovenec, kojega se omenja v 2. točki, govorijo pri nas na Koroškem vsi naši nasprotniki in bauernbundarji. — Sicer pa smo prepričani o dobri volji č. g. župnika Wedeniga popolnoma, ker nam je znan kot ljubezniv in postrežljiv gospod in vemo, da bi on sam rad tako ukrenil, da bi vsestransko zadovoljil, ako bi to smel. Dopis, ki je bil priobčen v 36. šte. našega lista, došel nam je od verodostojne strani, in dotičnikovo poročilo ni moglo biti drugačno, nego tako, kakoršen vtis so nanj napravili razgovori dotičnih mož gledé nemške propovedi. Resnica je in ostane ta, da se nam nemščina po vseh slovenskih krajih na Koroškem od vseh strani usiljuje brezobzirno. S silo nas hočejo ponemčiti ter nas oropati svojega milega mater- nega jezika. Kdor se tej sili upira, stori le dobro delo za svoj narod.

Velikovec. (Obrtna nadaljevalna šola.)

Naša obrtna zadruga je sklenila tukaj še v letošnji jeseni otvoriti obrtno nadaljevalno šolo za učence tukajšnjih obrtnikov. Pouk se bo vršil v prostorih meščanske šole po šest ur na teden, in sicer v torkih in četrkih od 1/2.8. do 9. ure zvečer in ob nedeljah od 9. do 12. ure dopoldne. Poučevali bodo tukajšnji meščanski učitelji, in sicer v računstvu, risanju in knjigovodstvu. Tečaj bo trpel od 1. oktobra do 1. maja. Stroške nameravajo pokriti s prispevki države, dežele in tukajšnje mestne hranilnice.

Št. Rupert pri Velikovcu. (Cerkveni tat) je v noči od 4. do 5. t. m. obiskal tukajšnjo farno cerkev. Pri stranskih vratih na južni strani iz- rezal je v vratih dva prsta široko luknjo, tako da je mogel ključavnico odpreti. V cerkvi je s silo odprl obe skrinjici za cerkvene darove, ali njegov trud se gotovo ni splačal, ker v tukajšnjih oferskih skrinjicah navadno večje svote denarja ni notri. Druge škode tat v cerkvi ni napravil.

Reberca. (Inštalacija.) Dne 18. svečana t. l. preminul je po kratki bolezni preblagi gospod komendator M. Šervicelj. Bil je to hud udarec in težka izguba za Reberčane, ki so spoštovali in ljubili svojega blagega dušnega pastirja iz dna srca. Za ta čas, da se imenuje zopet novi gospod komendator, bil je za provizorja č. g. A. Kaplan, ki je z vneto besedo na prižnici in z lepim, vest- nim opravičilo v cerkvi mnogo pripomagal k po- vzdignjenju božje časti. Njemu gre tudi zasluga, da se je po njegovem prizadevanju popravila streha na zvoniku klanške cerkve. — Dne 16. majnika raznesla se je na Reberci vesela novica, da je ime- novan komendatorjem velečastiti g. Val. Šumah, župnik v Šmihelu. Reberčani so pozdravljali to novico s tem večjim veseljem, ker so dobili v svojo sredino znanca, rojaka iz podjunske doline. Hva- ležni farani storili so svoje, da so novoimenovanega gospoda komendatorja dostojno sprejeli, ko se je pripeljal v soboto dné 31. avgusta na Reberco. Prihodnji dan bila je inštalacija. Prišel je milostl. gosp. prošt L. Vavtižar z Dobrlevasi, ki je ob asistenci g. Mihel-na, župnika iz Št. Lipša, g. pro- vizorja Kaplana in g. bogoslovca Tevel-a in- štaliral novoimenovanega g. komendatorja. Na to je v lepih in ganljivih besedah pokladal mnogo- brojnemu ljudstvu krasne nauke na srce, ki bodo ostali gotovo vsem v trajnem spominu. S slovesno sv. mašo bila je cela slavnost končana. Veselo zvone- nje in pokanje topičev, mnogoštevilna množica,

znamenju in so se bale, da bi ne prišel nazaj duh Tomažev. — Jedna je pri žetvi našla velik nož, na katerem se je še držala otrpljena kri. Poklicala je druge tovaršice, ki so radovedno obračale nož in ga ogledovale od vseh strani. Nekatere izmed njih so takoj spoznale znani, veliki nož Matevžev, katerega so oddale orožnikom, ki so brez uspeha iskali zločinca.

Nekega večera je Matevževa mati samovala v svoji koči ter britko jokala za sinom, o katerem ni vedela ničesar, kar stopi v izbo Matevž ter za- hteva s trdo besedo jesti. Mati se je prestrašila ter takoj hitela pripravljati večerjo.

„Ne pripravljajte dolgo. Hitro mi dajte kaj mrzlega, meni se mudi, orožniki so mi za petami!“ Mati se je zadnjih besed tako prestrašila, da so jej roke otrpnile. — „Tedad si ga umoril ti!“ je rekla polglasno, potem pa se je začela na glas jokati.

„Ne tulite, ampak jesti mi dajte,“ je kričal Matevž. — Pri tej priči je videl skozi okno, da se je zunaj v mesečini zasvital orožnikov bajonet. Takoj je skočil skoz vrata, pustil jih odprta ter tekel čez polje. Ko ga je zagledal orožnik, spustil se je v dir za njim ter klical, naj obstoji. A zaman. Matevž je tekal, kakor srna, akoravno je bil se- stradan kakor volk. Bližal se je že gozdu, orožnik je napel vse moči, da bi ga dohitel. Bila sta že v gozdu. Orožnik je zgubil upanje, da bi ga dobil, zato mu je še enkrat zaklical, naj obstane, če ne, bo ustrelil. Matevž se ni zmenil za opomin, am- pak tekal je naprej, kolikor je mogel. Bil je že pri znanem križu. Zdaj sproži orožnik puško. Ma- tevž je glasno zakriknil, ter telebnil težko pod le- seni križ. Bil je — mrtev.

vse to je kazalo, da se obhaja na Reberci posebna slavnost. Reberška fara dobila je vzornega dušnega pastirja, ki si je s svojim prijaznim vedenjem gotovo pridobil že prvi dan srca vseh, ki so imeli čast, z njim občevati. In ravno tako, kakor je bil rajni g. komendant Šervicelj vedno zvest branitelj teptanih slovenskih pravic, tako je dobila tudi sedaj reberška fara, kakor cela okolica, odličnega zaščitnika naših narodnih svetinj. Zato je iskrena želja reberške fare, kakor tudi vseh okoliških Slovencev, da dá Bog novemu gospodu komendantu Val. Šumahu prav mnogo srečnih, zadovoljnih let na Reberci doživeti!

Železna Kapla. (Železnica.) O čemur je prerok iz svoje domovine že tolikokrat prerokoval in pisal v „Mir“, to se je sedaj vendar le uresničilo. Lukamatija bo žvižgal od Sinčevasi do Kaple, in nazaj seveda tudi. Z delom se je pričelo 5. avgusta, in sicer najprej v Železni Kapli, pozneje se prične v Sinčivasi in pri Miklavcu. Delavci prihajajo in odhajajo, kakor je pač ravno delo in zaslužek. Izgotovljena mora biti železnica do 1. oktobra prihodnjega leta. Tedaj se bodo spolnile želje vsem onim, ki so si že toliko let želeli voziti se po novi železnici ali na sejm v Velikovec ali pa v Kaplo, ali pa še kam drugam. Toliko tedaj o železnici; mogoče da pride prihodnjič kaj več, kako se bo ta nova železnica „fletno“ vozila.

Spodnji Rož. Marsikomu izmed bralcev teh vrst je znano, da živé pri nas delavci v tako slabih in neugodnih razmerah, da sčasoma, kakor pravijo, še živeti ne bodo več mogli. Vedno si ubijajo v glavo, kako da bi si izboljšali žalostno svojo usodo, a tista umna misel, ki bi jih gotovo peljala na pravo pot, jim vendar ne razsveti možganov. Da jih bo zapravljanje in pijančevanje tekom časa čisto uničilo, to jim ne pride na misel. Denar morajo pač vestno nositi v gostilne, za druge potrebne reči ga še celó porabiti ne znajo. Da pa veliko denarja nepotrebno zapravijo, to je resnica, in temu se mora človek zares čuditi. Natanko pa se brezpametna in neumna zapravljalnost pokaže na takoimenovanih „žeganjih“, ki se pri nas v tem času skoraj vsako nedeljo praznujejo. Pri takih prilikah se vidi, da še stanje našega delavnega ljudstva ni tako neugodno in slabo, kakor se čuje od vseh strani. Ob takem času se pač denar nikomur ne smili. Nikdo ne pomisli, kako težko ga je moral prislužiti. Vse druge misli jim rojijo v glavi. Že zjutraj pred sv. opravilom se zbirajo v gostilnah in že pred sv. mašo zapravljajo svoj denar; zraven pa ne pomislijo, da so se morali skozi cel teden potegovati kakor črv, predno so si ga prislužili. Veliko pa je tudi takih, da že na vse zgodaj čutijo velikega mačka v glavi, da potem še rogovilijo, kakor divja zverina. Če bi taki ubogi in brezpametni ljudje le mislili v prihodnost! V svoji divji strasti gredó pijani še na „kegljišče“ in še tam mečejo svoje, pri krvavih žuljih prislužene goldinarčke po tleh in sam Bog vé, koliko dolgova ima že marsikateri izmed njih naloženih na svojem imetju in koliko koristnejših potov ima za svoj prislužek. Ali „kegljati“ mora. V kratkem času pa je opravljen za vse, kar si je morebiti skozi cel mesec v potu obraza prislužil. Da bi „kegljanje“ pustil, to mu menda vest ne pripusti, ampak on si še celo denar izposodi in še tega v svoji zaslepljenosti zapravi. Pride noč in tedaj se še le začne pravo rogoviljenje. Plesišče je polno brezskrbnih fantov, ki ukajo in vpijejo, da odmeva daleč okrog; pijača pa jim tudi teče po grlu kakor z oljem namazan blisk. Ali žalibože, veseli čas kmalu mine, in zdaj nastopi zopet čas trudapolnega dela. O nesrečne družine! Oče je zapravljen, doma je pa zmanjkala hrana. A ne samo to! Oče je še bolan od pijančevanja in si mora še prej ohladiti svojo vročo glavo, predno gre na delo. Zdaj je pa spet uboštvo in nepotrebno trpljenje v družinah; čuješ pa tudi, kako se ljudstvo pritožuje, da je v sedanjem času tako težko obstati na svetu. „Kdor vero pobja, pravnost zdira!“ Ta resnica ne potrebuje dolgih dokazov; posameznik jo najde pri sebi potrjeno. Suženj strasti postane človek, ko zapusti Boga, ko se noče več ravnati po božjih zapovedih, ko vrže od sebe sladke verske sponse, in živi kakor živina v hlevu. Res, blagi in srečni časi so bili, ko je bilo naše ljudstvo verno in pametno. Zdaj pa, ko se hoče po liberalni zahtevi vera izobčiti iz šol in iz javnega življenja, da životari le kot „zasebna stvar“, postajajo ljudje vedno bolj strastni ter zapravljeni in seveda težko živé. Kdor Boga pozabi, pozabi vse svoje dolžnosti. Tedaj nazaj k veri in zapovedim, in srečnejši dnevi bodo zopet napočili. Seveda delavec ne more vsak dan iti v cerkev. To pa se tudi ne zahteva. Da pa nekateri ne vedó, da morajo vsaj enkrat v tednu obiskati Odrašenika v cerkvi, od katerega imajo vse, kar na duši in na telesu potrebujejo, to je zares žalostno. Pisatelj teh vrstic se je že sam prepričal, kako taki ljudje mislijo. Na vprašanje: „zakaj ne greš v cerkev?“ odgovoril je neki delavec: „ali kdaj cerkev k meni pride?“ Izvrsten odgovor na to bi bil: „Ali kdaj

gostilna k tebi pride?“ Za molitev res nikoli ni časa, za pijančevanje in zapravljanje pa se žrtvuje celó pol tedna. In taki ljudje se zdijo pametni in modri, ki si rajši nakladajo škodo, kakor korist na svoje rame? Res, čudna pamet! Zraven pa povsod govorijo o svobodi; le zlato svoboda ima ljudstvo na jeziku, a zaslepljeno in omamljeno po krivih naukah se tira le v najtežjo sužnost; kajti največja sužnost je, če človek vestno zapravlja denar in si nalaga zmirom večje dolgove na svojo lastnino ter seveda potem strahoma trepeta, kedaj bodo prišli „gospodje v dolgih sukajah“ in mu vzeli njegovo imetje, njega in družino pa potisnili na beraško palico. Vzrok temu je pijančevanje in zapravljanje. Seveda mora človek marsikaterokrat pozabiti svoje reve in skrbi in se tudi pošteno veseliti. A lahko si ga pa privoščijo nekoliko kozarcev tudi brez zapravljanja, in nikoli mu ne bo treba trpeti pomankanja. *Tihi opazovalec.*

Novičar.

Na Koroškem.

Duhovske zadeve. Beneficij v deželni bolnici, katerega je dosedaj oskrboval č. g. o. Evgen Merše, ki je prestavljen v Volšberk, prevzame sedaj v oskrbljevanje č. g. o. Alojzij Slabanja. — Kanonikat v Gospi Sveti dobil je č. g. Alojzij Hutter, župnik v Koprivni. — Č. g. Franc Uranšek, kaplan v Dobrlivasi, imenovan je vojaškim kaplanom v rezervi pri 4. domobranskem polku. — Drugih duhovnih vaj se je v preteklem tednu udeležilo 46 duhovnikov, med temi 25 Slovencev in 21 Nemcev. — Letošnji župniški izpiti se bodo vršili 8., 9. in 10. oktobra t. l. v knezoškofjski palači v Celovcu. — Razpisani ste do 12. okt. t. l. župniji Javorje pri Črni in Logavas z sooskrbovanjem župnije v Škoficah pri Vrbi.

† **Grof Jožef pl. Thurn-Valsassina**, c. in k. komornik in ritmojster v p., je umrl, 61. let star, v Reichenhallu na Bavarskem. Truplo pokojnika so prepeljali v Pliberk in ondi položili v rodbinsko rakev.

Glavnim učiteljem na tukajšnjem učiteljišču imenovan je g. Anton Rauch, učitelj na trgovski šoli v Celovcu.

Novi bankovci po 10 kron so se 1. septembra začeli izdajati. Tudi zlat denar pride sedaj polagoma v promet.

V zavodu za gluhoneme v Celovcu prične se pouk letos izjemoma 1. oktobra, in sicer v novem poslopju za deželno bolnico.

Radi svinjske kuge, katera se vedno bolj razširja tudi že po velikovškem okraju, prepovedan je svinjski sejem v Velikovecu. Prepovedano je tudi priganjati svinje na sejme v političnih okrajih Celovec in okolica, Št. Vid in Velikovec.

Neznani tat je ukradel dné 31. avgusta iz Pračnikove hiše v Gornjih Buhljah pri Grabstanju med tem, ko so bili domači pri delu na polju, denar in obleke v vrednosti 25 kron.

Prememba posestva. Svojo celo novo zidano ledenico ob Mettingerjevi cesti je prodal lastnik Ortnerjeve pivovarne v Velikovecu g. Jož. Tratnik g. Nagele-tu, lastniku Sternwirtove pivovarne, za 8000 kron.

Po slovenskih deželah.

Sim. Gregorčič, naš dični slovenski pesnik, je na svojem posestvu v Gradišču pri Renčah nevarno obolel.

Umirovljen je podpolkovnik 17. pešpolka g. Matej Prašnikar.

Nova slovenska knjiga. G. Rudolf Vrabl je izdal lično knjižico: „Čujte nas.“ Cena 40 vin. Založba Blaznikovih naslednikov v Ljubljani.

„**Parteitag**“ **spodnještajerskih Nemcev** se snide tekom meseca septembra v Celju. Glavna točka je uredba strožje organizacije za Spodnji Štajer. Pa tudi sklepom slovanskih sestankov hočejo ugovarjati. Ta dan se bode torej po Celju zopet enkrat pošteno hajlalo.

Novo trtno bolezen so zasledili v okolici Kormina na Goriškem. Na trtah in na grozdju se zaplodi neka gliva, ki povzroči, da grozdje odpada, predno dozori.

Naliv v Idriji. Dnó 27. avgusta vtil se je čez Idrijo tak dež, kakor bi se bil oblak odtrgal. Mesto je bilo hipoma preplavljeno in ustaviti se je moral ves promet. Voda je udrila v mnogo hiš in odnesla veliko lesa ter drugih rečij. Škoda je velika.

Med mašo treščilo je 4. t. m. ob 7. uri zjutraj med hudim nalivom v cerkev v Begunjah pri Cirknici. Strah je bil velik. Nesreče ni bilo, hvala Bogu, nobene.

Križem sveta.

Prihodnje leto bode 25 let, odkar so sv. Oče Leon XIII. papež, Kristusovi namestnik. Rimska najvišja duhovščina napravila je odbor, ki bode vse pripravil, da se dostojno obhaja 25 letnica. Z darovi vsega sveta bodo popravili lateransko cerkev;

ob enem odbor prosi, naj bi verniki s Petrovimi vinarji pomagali papežu, kaj izdatnega storiti za misijone in na novo ustanovljene razne katoliške zavode. Upati je, da častivredni naslednik sv. Petra doživi prav mnogo dokazov žive katoliške ljubezni in otroškega spoštovanja iz vsega sveta.

Na Laškem se javlja neko gibanje proti trozvezi in posebno proti Avstriji. Krepki upor krščanskih ljudstev proti liberalizmu v Avstriji menda laškim prostozidarjem ni po volji. Zato je Laška s Francosko sklenila trgovinsko pogodbo. Za Avstrijo je to dejstvo vzrok, biti previdnim in zanašati se le na svojo lastno moč.

Mogočna Nemčija je dobila nevarnega sovražnika in tekmeča v Ameriki. Vlada zjedinjenih ameriških držav hoče trgovsko mornarico imeti v svoji oblasti in noče več trpeti, da bi si Nemci kot spediterji služili s svojimi ladijami kruh v Ameriki. Da, vplivni ameriški politiki že zatrjujejo, da bo zdaj prva vojska proti Nemčiji! Nemci pa še vedno zatrjujejo, da se bojijo le Boga in nikogar drugega, zato cesar Viljem še zmirom pravi, da je njih bodočnost na morju. V Zjedinjenih državah se dolži Nemčija, da hoče s svojimi pomorskimi načrti dobiti oblasti v južni Ameriki v toliko, v kolikor je tam nemških naselbin. — Za nove ladije potrebuje Nemčija novih davkov, med tem ko se podirajo razni denarni zavodi, kakor berlinska hipotečna banka, draždanska banka in lipska banka. V teh katastrofah je menda tudi tisto Gustav-Adolfovo društvo izgubilo veliko premoženja, ki po naših krajih išče in kupuje duše za brezverstvo. Za premoženje te družbe torej ni škoda, in najbolje bi bilo, da bi jo vrag vso vzel.

Iz Novega Yorka v Ameriki se brzojavno naznanja, da je dné 6. t. m. ob 4. uri popoldne v razstavi v Buffalo ustrelil neki lopov dvakrat na predsednika zjedinjenih držav, Mac Kinleya, in ga smrtno nevarno ranil. Ko se je nahajal v godbenem paviljonu v razstavi, približal se mu je čedno opravljen človek, ga prijel ter ustrelil nanj z revolverjem. Ena kroglica je zadela predsednika v levo prsno stran, druga pa v trebuh. Napadnika, ki se imenuje Friderik Neumann ali Leon Czolgosz, so prijeli. Predsednika so zdravniki operirali ter mu odstranili kroglice iz prsi in iz želodca. Operacijo je srečno preстал ter se razmeroma dobro počuti. Upanje je, da okreva. Napadalec je anarhist iz nemško-poljskega rodu. Množica ga je skušala pobiti in ga je policija le s silo mogla odvesti v zapor.

Gospodarske stvari.

Jesensko oranje. Marsikdo si bo mislil, kaj bom že jeseni svoje njive oral, saj imam spomladi v aprilu časa, da izorjem za pšenico, rž, oves in ječmen; kedar to posejem, mi ostane še dosti časa za turšico, lan, krompir in druge rastline. Toliko let že gospodarim in vem, kdaj in kako moram krompir saditi. Storim, kar mi je storiti, drugo pa prepustim božjemu blagoslovu. Tako je mnenje našega kmeta o jesenskem oranju ali o pripravi njiv jeseni za spomladansko setev. Preverjeni smo, da bode komaj vsak petdeseti kmet mislil: morebiti bi vendar dobro bilo, da bi „Kmetovalca“ poslušal; storil seveda ne bo nič; drugi pa se bodo našim nasvetom gotovo le posmehovali.

Korist jesenskega oranja je neprecenljivo velika. Vsi pametnejši kmetovalci so jo že davno spoznali in se tudi po tem ravnajo. Na Češkem so razumnejši kmetje, ki posnemajo večinoma grajščake. Oni preorjejo že jeseni vsako njivo po enkrat ali dvakrat, pridelujejo pa tudi še enkrat več vsakega žita kakor naš kmet. Tudi vidimo po vseh deželah premožnejše kmete, le pri nas so večinoma reveži, ker ne znajo iz zemlje dvakrat večjih pridelkov dobivati. Še celó naše graščine in mali graščaki nimajo boljših pojmov o umnejšem obdelovanju sveta; tudi oni hodijo rakovo pot.

Koristi jesenskega oranja so:

1. V izorano zemljo pride več solčne svetlobe, gorkote, zraka, rose, dežnice, mraza in snega. Vse to vpliva na posamezne dele zemlje, da se nekoliko predrugačijo ali raztopé. Mrtva zemlja tako prezebe, da postane našim rastlinam rodovitna. V zraku je veliko snovij, ki pridejo v izorano zemljo, na primer ogljikova kislina in amonijak; obe sta prepotrebne živež našim rastlinam, brez njiju ne more rasti nobena. V neizorano njivo pa teh snovij iz zraka ne more obilo priti, zato ostane nerodovitnejša.

2. Mrtva zemlja se napije vode in zraka, ki raztopita veliko rudninskih solij in jih pripravita rastlinam v použitek. Rastline ne uporabljajo neraztopljenih solij, in zato jim ne morejo nič koristiti. Mrtva zemlja je sestavljena iz mnogih neraztopljenih, rastlinam neprikladnih rudninskih solij. Mrtva zemlja postane rodovitna, ako njive jeseni preorjemo. Z jesenskim preoravanjem smo njivo brez gnoja prihranili, saj dostikrat oranje njivi več koristi kakor gnojenje.

3. Jesensko oranje nam daje priliko, da njivo poglobočimo. Jeseni smemo vsako njivo globoko

orati in tudi mrtvo zemljo izoravati, ker se pozimi vsa predrugači. Tiste njive, katere bomo spomladi s peso, z deteljo, s krompirjem in z lanom posejali, lahko globoče orjemo. Z jesenskim oranjem vse njive leto za letom bolj poglobimo. Marsikdo utegne ugovarjati, kako bom pa potem s svojimi slabimi volički oral, saj še sedaj komaj štiri palce globoko brazdo vlečejo? Proč z lesenim plugom, pa bode mogoče tudi s slabo živino veliko globoče orati!

4. Ker jeseni lahko globoko orjemo, se naša orna zemlja v nekoliko letih poglobi, in vse rastline nam potem v njej veliko bolje obrodevajo, kakor poprej v plitvi zemlji. Pesa, lan, konoplje, detelja in še mnoge druge rastline segajo s svojimi koreninami po več palcev, pesa in detelja do 3 čevlje globoko v zemljo in si tam iščejo živeža. Če jim globoko preorjemo, se v preoranem svetu dobro vkoreninijo in okrepe, da potem iz spodnje zemlje uspešneje srkajo živež. Tako globoko oranje se nam gotovo dobro izplača. V globoko izorani zemlji raste lucerna po več let kakor v plitvi; sploh vsaka rastlina nam veliko bolje rodi. Z globokim jesenskim oranjem si poljske pridelke množimo in sami sebe bogatimo.

5. Koliko stane pri nas pletev spomladanskih rastlin, okopavin, krompirja, pese, korenja, lanu, ječmena itd., vsak sam lahko presodi. Posebno raste plevel, koder je podnebje mokro, tako obilno, da včasih pletev več stane kakor je ves pridelek vreden. Proso se mora dostikrat zaradi plevela podorati in tudi za pletev drugih rastlin se mnogokrat toliko potroši, da pletev pojé ves dohodek. Kaj je vzrok tako obilnemu plevelu in kako ga uničiti? Ako jeseni svoje njive preorjemo, zatremo s tem že v prvem letu polovico plevela, ker v preorani njivi plevelne korenine zmrznejo in segnijo. Vsak vé, da vsaka rastlina tem bolje raste in tudi bolj obrodí, kjer ni plevela. Če to vemo, moramo tudi na to gledati, da njive čistimo. Z jesenskim oranjem njive laže očistimo plevela kakor spomladi z drago pletvijo. (Konec prihodnjic.)

Tržne cene.

V Celovcu, dné 5. septembra 1901.

Ime blaga	na birne		na hektolitre		Prignalo se je
	K	v	K	v	
pšenica . . .	—	—	—	—	— konj
rž	9	05	11	13	— pitani vol
ječmen . . .	7	—	8	75	26 vprežnih volov
oves	4	82	6	02	— juncov
ajda	7	10	8	87	75 krav
turšica . . .	—	—	—	—	2 telici
pšeno	15	20	19	—	— pitanih svinj
proso	—	—	—	—	— prascev
krompir . . .	—	—	—	—	—
leča	—	—	—	—	—

Pitani voli so po — K do — K, vprežni voli po 190 K do 275 K, krave po 160 K do 264 K.

Sladko seno je meterski cent po 4 K 60 v do 5 K — v, kisló seno po 3 K 10 v do 4 K 80 v, slama po 3 K 20 v do 3 K 80 v.

Promet je bil srednji, kupčija slaba.

Velikovec, dné 4. septembra. Prignali so: 112 volov, 46 krav, 5 telic, 5 telet. Cena za pitano živino 60 do 62 kron, za vprežno živino 56 do 58 kron za meterski cent žive vage. 20 ovac, 4 koze. Promet je bil slab.

Pliberk, dné 2. sept. Prignali so: 190 konj, 240 pitanih volov, 480 vprežnih volov, 92 juncev, 301 kravo, 28 telic, 3 teleta, 900 ovac. Cena pitanih volov 28 do 30 gld., vprežnih volov 24 do 28 gld. za meterski cent žive vage. Sejem je bil dobro obiskan. Promet je bil velik. Kupčija je bila srednja. Kupci so bili iz Moravskega, Tirola, Celovca in iz okolice.

Vabilo.

Odbor Št. Jakobske posojilnice vabi vse ude na

letni občni zbor

dné 22. septembra t. l., ob 3. uri popoldne, v posojilnični hiši „Národní dom“ v Št. Jakobu.

Vspored bo:

1. Poročilo tajnikovo.
2. Poročilo blagajnikovo o letnem računu.
3. Poročilo računskih pregledovalcev o računu ter o razdelitvi čistega dobička.
4. Razprave o raznih nasvetih.

Odbor ob enem naznanja, da se je posojilnica vsled sklepa izvanrednega občnega zbora izpremenila v zadrugo ter je že vpisana v zadržni register. Pri tej priložnosti je tudi izpremenila svoja pravila, katere je dobila pri odboru. Nova pravila so postala veljavna z vpisom v zadržni register in se bodo občni zbor vršil po določenih novih pravilih.

Št. Jakob v Rožu, dné 1. septembra 1901.

Mat. Ražun, načelnik.

Lepe slovenske razglednice

prodaja

A. Raunecker, knjigotržec v Celovcu

(na novem trgu).

Slovenci! Poslužujte se le slovenskih razglednic!

Slovenci, spominjajte se Velikovške šole!

Loterijske številke od 7. septembra 1901.

Linc 83 20 19 39 66

Trst 90 27 70 14 55

NAZNANILA.

Lepa kmetija

v Gorenjem Zamanju pri Št. Kocijanu, pošta Sinčavas, se dá s 1. januarjem 1902 na 5 let v najem, ali pa se tudi prodá. Hiša je trpežno zidana in v najboljšem stanju; poleg ima polje in travnike ter pravico za izvrševanje gostilniške obrti in za prodajo tobaka. Natančnejša pojasnila daje Marija Rusch, pri gosp. F. Mussi-ju v Porečah ob vrb-skem jezeru.

Vzgojišče za deklice

(Internat)

čč. šolskih sester v „Národní šoli“

družbe sv. Cirila in Metoda

v Velikovecu

se priporoča p. n. slovenskim starišem.

V hiši je trirazredna ljudska šola; poseben ozir se jemlje na pouk v ženskih ročnih delih.

Šolsko leto se začne dné 15. oktobra t. l. Plačila 8 gld. mesečno.

Oglasila naj se blagovolijo poslati čč. šolskim sestram v Velikovecu na Koroškem.

C. kr. kmetijska družba za Koroško naznanja, da se bodeta napravila v tem letu 1901 na Koroškem

dva semnja za plemensko govejo živino,

in sicer za pingavsko-belansko pasmo dné 18. septembra v Mülbrücken-u, postaja južne železnice Sachsenburg, in za marijadvorsko-lavantinsko pasmo dné 23. septembra v Št. Salvator-ju, postaja državne železnice Breže (Friesach). Prignati bo uradna tržna komisija dovolila samo **bike, krave in telice čiste pasme.**

Pojasnila daje c. kr. kmetijska družba v Celovcu, živinorejska zadruga „Lurnfeld-Sachsenburg“ in kmetijski okrajni odbor v Brežah (Friesach.)

Prodá se novo sezidana hiša

v Selah pri Podkrnosu, z gospodarskimi poslopji vred, ki ima 18 oralov njiv, 8 oralov travnikov, 5 oralov gozda in lepej kraj. Posestvo je oddaljeno od Celovca 1½ ure in se prodá iz proste roke zaradi bolezni posestnikove. Več pové posestnik Janez Kutnik v Selah, pošta Žrelec (Ebenthal) na Koroškem.

Za naročevanje cerkvenih čipk pripoznana je najboljša tvrdka Teodor Günther v Bohdalu (Gottesgab) na Češkem.

Kmetijski fant,

zdrav in krepak, v 15. letu, z dobrim šolskim spričevalom, želi se učiti kovaške obrti v takem kraju, da bi ob nedeljah tudi še obrtniško šolo obiskovati mogel. Več pové Matija Wutti, posestnik na Ločilu, pošta Rekarjaves (Riegersdorf) na Koroškem.

Doktorja pl. Trnkóczyja

že mnogo let izvrstno preizkušena zdravila, redilna in dietetična sredstva, priporočena v stotinah zahvalnic, priporoča in razpošilja

lekarna Trnkóczy v Ljubljani, Kranjsko.

Najceneje se dobivajo, če se naroča po pošti v tej lekarni, odkoder se ta zdravila vsak dan takoj pošiljajo na vse strani sveta s povratno pošto s poštnim povzetjem, tudi celo samo en komad z natančnim rabilnim navodilom.

Za štedilne gospodinje, dojenčke, otroke, nerovne, okrevajoče, slabotneže, malokrvne, bledične, za vsakega bolnika, sploh za vsakega se namesto brezmočne, razdražujoče kave in ruskega čaja Doktor pl. Trnkóczyjev

Kakao sladni čaj priporoča kot tečno, krepilno, zdravo in najceneje hranilno sredstvo. Bolje kot sladna kava. Zavojček (¼ kile vsebine) 40 h, 14 zavojčkov samo 5 K.

Dalje se priporoča: Doktorja pl. Trnkóczyja

Želodečne kapljice. Izborno sredstvo za želodec. Pomirjuje, krepi, utešuje bolešt, vzbuja tek, čisti želodec in pospešuje prebavo. Steklenica 40 h, pol tucata 2 K.

Kroglice, odvajalne, želodec čistilne. Odvajajo blato brez vseh bolečin želodca, kakor se to čestokrat pripeti pri drugih kroglicah. Ubranjajoče je to sredstvo zoper bolezni, ki morejo nastati vsled zapeke, napenjanja itd. Škatla 42 h, šest škatlic 2 K 10 h. — **Pocukrene kroglice.** Škatla 80 h, tri škatle 2 K.

Prsni, pljučni in kašljev sok ali zeliščni sirup, prirejen z lahko raztvorljivim apnenim železom, utešuje kašelj, raztvorja sliz, lajša ból in kašelj, vzbuja tek in tvori kri. Steklenica 1 K 12 h, pol tucata 5 K.

Drgnilni ali udov cvet (Gichtgeist) priporočljiv je kot bóli utešujoče, lajšajoče drgnenje v križu, rokah in nogah, kot novo poživlajoče drgnenje po dolgem hodu in težkem delu. Steklenica 1 K, šest steklenic 4 K 50 h.

Tinktura zoper kurja očesa,

preizkušeno sredstvo proti bolešnim kurjim očesom, bradavicam, roženici, žuljem in ozeblinam. Ima to veliko prednost, da je treba bolno mesto s priloženim čopičem zgolj namazati. Steklenica 80 h, šest steklenic 3 K 50 h.

Ker je vedna skrb p. n. ekonomov, poljedelcev, živinorejcev itd. obrnjena na vzdrževanje zdrave in krepke živine, opozarjamo iste posebno na dr. Trnkóczyja redilne pripravke za živino.

Doktorja pl. Trnkóczyja

Živinski redilni prašek za notranjo rabo pri kravah, volih in konjih. Že blizu 50 let z najboljšim uspehom uporabljevan, kedar živina noče žreti, pri kravah da se izboljšuje mleko. Zavojček z rabilnim navodilom 1 K, pet zavojčkov samo 4 K.

Prasičji redilni in krmilni prašek. Varstveno in dietetično sredstvo za prasiče. Za notranjo rabo, služi za tvorbo mesa in tolsče. Zavojček 50 h, pet zavojčkov samo 2 K.

Pozor! Če kdo od teh sredstev želi tudi samo jednega, se tudi to zahtevano sredstvo pošlje takoj s poštnim povzetjem.

Za porabo sadja. Za pridelovanje vina.

Stiskalnice za sadni mošt za grozdno vino

s stalno delujočim dvojnimi tiskalom in uravnavo stiskanja „Herkules“. Jamčimo za najvišjo zmogljivost, do 20 odstotkov višjo, kakor pri vseh drugih stiskalnicah.

Sadni in grozdni mlini. Stroji za obiranje sadja.

Popolne naprave za pridelovanje mošta, stalne in za prevažanje. Stiskalnice in mlini za pridelovanje sadnih sokov. Sušilnice za sadje in zelenjad, lupilce in rezalnice, najnovejše samodejne patent-brizgalnice za grozdje in rastline „Syphonia“, izdelujejo in prodajajo z garancijo kot posebnost v najnovejši, najbolj izvrstni in priznani najboljši sestavi

PH. MAYFARTH & Comp.

c. kr. izključlj. privilegirana

tovarna poljedelskih strojev, livarna in plavž na par.

Dunaj, II/1 Taborstrasse št. 71.

Obdarovani z nad 400 zlatimi, srebrnimi in bronastimi kolajnami.

Obširni ceniki in mnoga priznalna pisma se delijo vastonj. — Zastopniki in prekučpi strojev se iščejo.

